

KIRJALLISUUTTA

Kuinka sen kertoisin. Kaksi opasta epätietoiselle tutkijalle

Tutkimus ja sen raportointi / [Sirkka Hirsjärvi . . . et al.] — Hki: Kirjayhtymä, 1986. — 169 s.: kuv. — ISBN 951-26-2921-6

Tutkimusviestinnän opas: tutkimusten ja selvitysten laatiminen ja julkaiseminen / Paul Fogelberg (toim.); [kirj. Andrew Chesterman . . . et al.]; [julk.] Valtion koulutuskeskus. — Hki: Valtion painatuskeskus, 1985. — 152 s.: kuv. — (Julkaisusarja. A/Valtion koulutuskeskus; 6) ISBN 951-859-793-8
ISBN 951-9314-44-X

Jokainen tutkimusta tai selvitystä tekevä miettii tutkimusprosessin aikana moneen kertaan, miten tästä eteenpäin? Miten tätä tutkimusta oikein pitäisi tehdä, että tästä joskus tulisi jotain? Kun tutkimus alkaa olla valmis, nousee uusia kysymyksiä: Miten minä tämän nyt kirjoitan? Kuinka osaan välittää olennaisen tiedon muille? Mitä muodollisia seikkoja täytyy ottaa huomioon?

Sirkka Hirsjärvi, Pirkko Liikanen, Pirkko Remes ja Paula Sajavaara ovat laatineet mainion oppaan, jossa tuodaan esiin monesta näkökulmasta tutkimuksen tekemiseen ja raportointiin liittyviä kysymyksiä. Opas on tarkoitettu lähinnä kasvatusta ja yhteiskuntatieteiden alalla pro gradu-työtään tekeville, mutta siitä on varmasti muillekin hyötyä.

Teos jakautuu kahteen pääjaksoon: »Tutkimusprosessi» ja »Tutkimusseloste ja sen laadinta».

Tutkimusprosessia käsittelevässä jaksossa käydään esimerkkien avulla läpi tutkimuksen tekemisen eri vaiheita systemaattisesti ja kädestä kuljettain: millaisia ongelmia nousee esiin missäkin vaiheessa ja kuinka niitä voi ratkaista. Kirjoittajat osoittavat tutkimuksen tekemisen ilon, mutta eivät vähättele tutkimustyöhön olennaisesti kuuluvia kriisivaiheita. Jos työ on lukossa, on hyvä jättää se välillä lepäämään ja ottaa siihen etäisyyttä.

Tekijät esittelevät hienosti kasvatusta ja yhteiskuntatieteellistä tutkimusprosessia, jossa kirjoittaminen sinänsä on tärkeää. Kirjallisuuskatsauksen laatiminen siinä vaiheessa, kun asioita jäsenetään, on hyvinkin viisasta. Se saattaa ajallisesti hidastuttaa jotain vaihetta tutkimuksessa, mutta kokonaisuuden kannalta syvälinen perehty-

minen on hyödyksi. Teoksessa opastetaan myös bibliografioiden ja tietokantojen käyttöön sekä systemaattiseen muistiinpanojen tekemiseen tutkimustyön aikana.

Toinen pääjakso opastaa tutkimustulosten raportointiin esipuheen laadinnasta ulkoasuun. Kirjoitustyyliin, kieliasuun, luettavuuteen ja kirjoitustekniikkaan ohjataan kiinnittämään huomiota.

Hirsjärvi, Liikanen, Remes ja Sajavaara ovat yhdessä tuottaneet kokonaisuuden, josta on vaikea edes kirjoitustyyliin perusteella erottaa sitä, kuka on kirjoittanut minkäkin jakson; teoksen sisällysluettelosta tiedot kyllä löytyvät. Tässä julkaisussa on jotain uudenlaista selkeyttä ja raikkautta. Tutkimuksen tekeminen, tutkimuksen arkipäivä ongelmineen ja oivalluksineen on läpi koko oppaan läsnä, mistä lukija saa sellaisen käsityksen, että tämä kirja pohjautuu omiin kokemuksiin.

Toisenlainen ja eri lukijakunnalle tarkoitettu on Paul Fogelbergin toimittama »Tutkimusviestinnän opas». Oppaan tarkoituksena on »palvella tutkimusten ja selvitysten laatijoita antamalla vinkkejä ja käytännön vinkkejä». Teos on ilmeisesti tarkoitettu sellaisille (valtionhallinnon virkamiehille), jotka ovat tehneet ennenkin tutkimusta ja kirjoittaneet suunnitelmia, mutta jotka tarvitsevat jäsenettyä tietoa siitä, miten kirjoittaa ja julkaista. Kirjan toimittaja kiteyttää johdantoluvussaan: »Tavoitteena on onnistunut viestintä». Tähän viestinnän onnistumiseen oppaan muut luvut ohjaavat.

Opas koostuu yhdeksästä artikkelista, jotka pohjautuvat Valtion koulutuskeskuksessa vuosina 1983 ja 1984 pidettyihin seminaariesitelmiin. Esitelmät ovat itsenäisiä ja luettavissa toisistaan riippumatta, omina kokonaisuuksinaan. Ne käsittelevät tutkimusviestinnän tavoitteita ja keinoja, kirjoittamista eri näkökulmista, asiantuntijatarkastusta, kuvien ja taulukoiden laadintaa sekä painotuotteiden valmistamista.

Toisin sanoen, »Tutkimusviestinnän opas» keskittyy siihen, mitä tehdä, kun tutkimus on valmis. Miten raportoida tutkimustulokset muille? Niinpä siinä ei juurikaan käsitellä varsinaista tutkimusprosessia. Teos on hengeltään pitkälti tekninen, järjestelmällinen ja asiallinen, siis sellainen jollaiseksi virkamies mielletään kansan keskuudessa.

Asiallisuus ei kuitenkaan ole pelkästään kiviä vaan myös hyödyllistä: Oppaaseen sisältyy luetteloita, joille tutkija, virkamies tai kirjasto- ja informaatiopalvelualan asiantuntija keksii käyttöä. Tällaisia ovat mm. luettelo kirjoittamisesta ja julkaisemisesta koskevista standardeista (s. 50—51), luettelo kirjoista suomen kielen käytön avuksi (s. 95—96) sekä luettelot harkiten käytet-

tävistä englannin kielen sanoista (s. 105—107) ja hyödyllisestä kirjallisuudesta, joka koskee englannin kielellä kirjoittamista ja kääntämistä (s. 107—108).

Tutkimusviestinnän opas on kirjoituskokoelma, jonka on tuottanut joukko oman alansa asiantuntijoita. Artikkelit vaikuttavat hiukan ulko-kohtaisilta: »me asiantuntijat kirjoitamme heille asiantuntijoille». Ne sisältävät kuitenkin paljon hyödyllistä tietoa.

»Tutkimus ja sen raportointi» ja »Tutkimusviestinnän opas» ovat kaksi erilaista, eri kohde-ryhmille tarkoitettua samasta asiasta kirjoitettua kirjaa. Ne on rakennettu ja kirjoitettu eri tavalla. Tutkimustyötä tekevä saa varmasti molemmista apua, tukea ja kannustusta, jos osaa lukea niitä »oikein», omista lähtökohdistaan ja jostain yleistä etsien. Opinnäytetöitään tekeville suositellen ensisijaisesti opasta »Tutkimus ja sen raportointi». Kirjastoissa ja tietopalveluissa selvityksiä, suunnitelmia ja tutkimuksia erilaisille viranomaisille ja päättäjille tekevät voivat varmasti löytää arvokasta tietoa myös »Tutkimusviestinnän oppaasta».

Maria Forsman

KINF — uutta tietoa kirjasto- ja informaatiopalvelualalta

»KINF — kotimaista kirjasto- ja informaatiopalvelualan kirjallisuutta 1986» on ilmestynyt Tampereen yliopiston kirjaston uudessa julkaisusarjassa »D. bibliografioita». Bibliografian on toimittanut informaattikko Anneli Luoma.

»KINF» sisältää 150 viitettä, jotka ovat myös tietokoneella haettavissa KATI-tietokannasta. Tietokantaa päivitetään 2—3 kertaa vuodessa, ja painettu julkaisu ilmestyy kerran vuodessa.

»KINF» kattaa keskeiset kirjasto- ja informaatiopalvelualan lehdet. Lisäksi otetaan mukaan monografioita ja sarjajulkaisuja. Bibliografiasa on henkilö- ja asiahakemistot, minkä lisäksi aineisto on ryhmitelty pohjoismaisen BDI-indeksin luokituksen mukaan.

KINF: kotimaista kirjasto- ja informaatiopalvelualan kirjallisuutta 1986 / (toim.) Anneli Luoma. — Tampere: Tampereen yliopisto, 1987. — 41 s. — (Tampereen yliopiston kirjaston julkaisuja. Sarja D; 1)
ISBN 951-44-2156-6

Myyntijakelu: Tampereen yliopisto / julkaisujen myynti, PL 617, 33101 Tampere